

Prometna povezanost Nacionalnog parka "Krka"

Danijela Krečak¹, Darijo Šego²

¹Javna ustanova "Nacionalni park Krka", Odsjek za turizam i prihvat posjetitelja, Trg Ivana Pavla II. br.5., 22000 Šibenik, (danijela.krecak@npk.hr),

²Veleučilište u Šibeniku, Preddiplomski stručni studij Promet, Trg Andrije Hebranga 11, 22000 Šibenik (darijo@vus.hr).

Promet predstavlja značajnu gospodarsku djelatnost koja omogućava premještanje ljudi, roba i usluga od izvorišta do odredišta, koristeći pritom različita prijevozna sredstva koja se kreću različitom prometnom infrastrukturom. Promet i turizam usko su povezani jer bez kvalitetne prometne povezanosti nema ni kvalitetnog turizma bilo kojeg područja. Nacionalni park "Krka" jedna je od najpoznatijih turističkih znamenitosti Republike Hrvatske i Šibensko-kninske županije, koji svake godine bilježi sve veći broj dolazaka stranih i domaćih turista. Turisti u Nacionalni park Krka dolaze koristeći prijevozna sredstva različitih grana prometa od kojih se ističu cestovna i vodna prijevozna sredstva. Nacionalni park Krka u suradnji s lokalnom zajednicom kontinuirano ulaže u prometnu povezanost do samog parka i u prometnu infrastrukturu u samom parku kako bi se turistima omogućio ugodan dolazak i boravak u Nacionalnom parku.

Ključne riječi: *turizam, promet, Nacionalni park "Krka"*

1. Uvod

Prometna povezanost svake turističke destinacije predstavlja jedan od ključnih čimbenika za njen razvoj, jer turisti žele na ciljano odredište doći u što mogućem kraćem roku. Turistička destinacija koja je kvalitetnije povezana sa svim granama prometa, lakše dostupna, bolje organizirana i privlačnija, na turističkom tržištu je bolje pozicionirana i prepoznaje se kao kvalitetnija. Nacionalni park "Krka" u Dalmaciji i Šibensko-kninskoj županiji predstavlja značajnu turističku destinaciju koji svojom prirodnim ljepotom privlači veliki broj turista iz svih krajeva Republike Hrvatske, Europe i svijeta. Nacionalni park "Krka" ima dobru prometnu povezanost s Gradom Šibenikom, Šibensko-kninskom županijom i ostatkom Republike Hrvatske, dok u zadnje vrijeme uprava Nacionalnog parka ulaže sredstva u rekonstrukciju i modernizaciju unutarnjih prometnica.

2. Povezanost prometa i turizma

Turistička destinacija je mjesto intenzivnog okupljanja ljudi/turista zbog različitih koristi koje im ona pruža, izdvaja se od drugih mjesta po svojim privatnim kapacitetima koji čine kombinaciju različitih turističkih sadržaja i usluga a koje zajedno oblikuju turističku atraktivnost destinacije¹. Područje turističke destinacije podrazumijeva mjesto u kojem turisti borave radi konzumiranja turističke usluge, iziskuje regulaciju prometa prema drukčijim načelima od onih koja vrijede za promet na velikim udaljenostima. Promet i turizam su gospodarske djelatnosti koje su međusobno povezane i ovisne jer bez razvijenih prometnih sredstava i grana prometa nema ni razvijenog turizma na bilo kojem području. Turizam utječe na promet na više načina, od kojih su najznačajniji poticanje izgradnje nove i modernizacije

¹ Maršanić R., Parkiranje u turističkim destinacijama, IQ PLUS d.o.o. Kastav, 2008., str. 21.

postojeće prometne infrastrukture na području svake turističke destinacije, uvođenje novih oblika organizacije prometa u svrhu dolazaka i ugodnijeg boravka turista, porast prometa putnika i njihovu ravnomjernu raspodjelu po ulazu u ciljano turističku destinaciju i dr.. Boravak velikog broja ljudi na ograničenom prostoru koji žele nesmetano uživati u turističkim sadržajima traži odvajanje pješačkog prometa od prometa vozila, osiguranje dostatnih parkirališnih kapaciteta te aktiviranje turističkih atraktivnih i ekoloških prihvatljivih vidova prometa. Ljude (turiste) potiču na putovanja različiti razlozi npr. odmor, posao, selidba, posjete i dr., u trajanju od jednog dana pa do više dana, tjedana, mjeseci i koju godinu. Oni sami odabiru prometno sredstvo i relaciju te vremenski planiraju putovanje, dok infrastrukturu koju pri tome koriste stavljena im je na raspolaganje od strane turističke destinacije. Današnji turisti žele pomoću svojih prijevoznih sredstava i koristeći različitu prometnu infrastrukturu doći što brže željenoj turističkoj destinaciji. Destinacija koja je prometno kvalitetnije povezana, lakše dostupna s većim i bolje organiziranim prometnim vezama to je na turističkom tržištu privlačnija, kvalitetnija, a njene mogućnosti daljnjeg razvoja i privlačenja većeg broja turista su veće i uspješnije.² Ubrzani razvoj prometa kao rezultat turističkih putovanja sa sobom nosi i niz različitih problema koji su prvenstveno vezani za rast, razvoj i dimenzioniranje prometnih kapaciteta na određenom području, ali i organizaciju te sigurnost prometa.³

3. Prometna povezanost Nacionalnog parka "Krka"

Nacionalni park je prostrano, pretežito neizmijenjeno područje iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti a obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih eko-sustava, ima znanstvenu, kulturnu, obrazovno-odgojnu i rekreativnu namjenu. U Nacionalnom parku su dopuštene djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode, te je zabranjena gospodarska upotreba prirodnih dobara.⁴ Dolaskom na odmor u Nacionalni park turisti prepoznaju primarne elemente ponude koji uključuju: ekološki očuvanu okolinu (lijep krajolik, čistoća, zajamčeno sunce, zdrava klima, mir, malo prometa, i dr.), smještaj/ugostiteljsku ponudu (dobra ponuda, komforan i povoljan smještaj), aktivnost (mogućnost kupanja, raznolika zabava, mogućnost bavljenja sportom, postojanje pješačkih i biciklističkih staza), te atmosferu (znamenitosti, ugodna atmosfera, tipičan ambijent).⁵ Nacionalni park "Krka" drugi je Nacionalni park u Šibensko-kninskoj županiji, spada među najljepše i najposjećenije Nacionalne parkove u Republici Hrvatskoj. Nacionalni park "Krka" obuhvaća područje od Grada Knina do Grada Skradina ukupne površine 109 km² smješteno uz tok rijeke Krke u dužini od 50 kilometara, počevši dva kilometra nizvodno od Grada Knina pa sve do Grada Skradina, uključujući i 3,5 km donjeg toka rijeke Čikole. Cijelom svojom površinom nalazi se na području Šibensko-kninske županije a obuhvaća prostor gradova Knina, Drniša, Skradina i Šibenika te općina Ervenika, Kistanja i Promine (slika 1). Upravna zgrada Nacionalnog parka "Krka" nalazi se u Gradu Šibeniku, a ispostave parka su u gradovima Skradinu, Kninu i Drnišu.⁶ Do ulaza u Nacionalni park "Krka" može se doći cestovnim prometnicama preko autoceste A1 (Zagreb–Split–Dubrovnik) preko izlaza Skradin i Šibenik, državnim cestama D1 (Zagreb-Knin-Split), D8 (Zadar-Šibenik), D33 (Šibenik-Drniš-Knin), D56 (Benkovac-Skradin), D58 (Trogir-

² Mrnjavac E., Promet u turizmu, Fakultet za turistički i hotelski menadžment Sveučilišta u Rijeci, Opatija, 2006., str. 33-68.

³ Baričević H., Promet u turizmu, Visoka škola za turizam Šibenik, Šibenik, 2003., str. 3, 15-21.

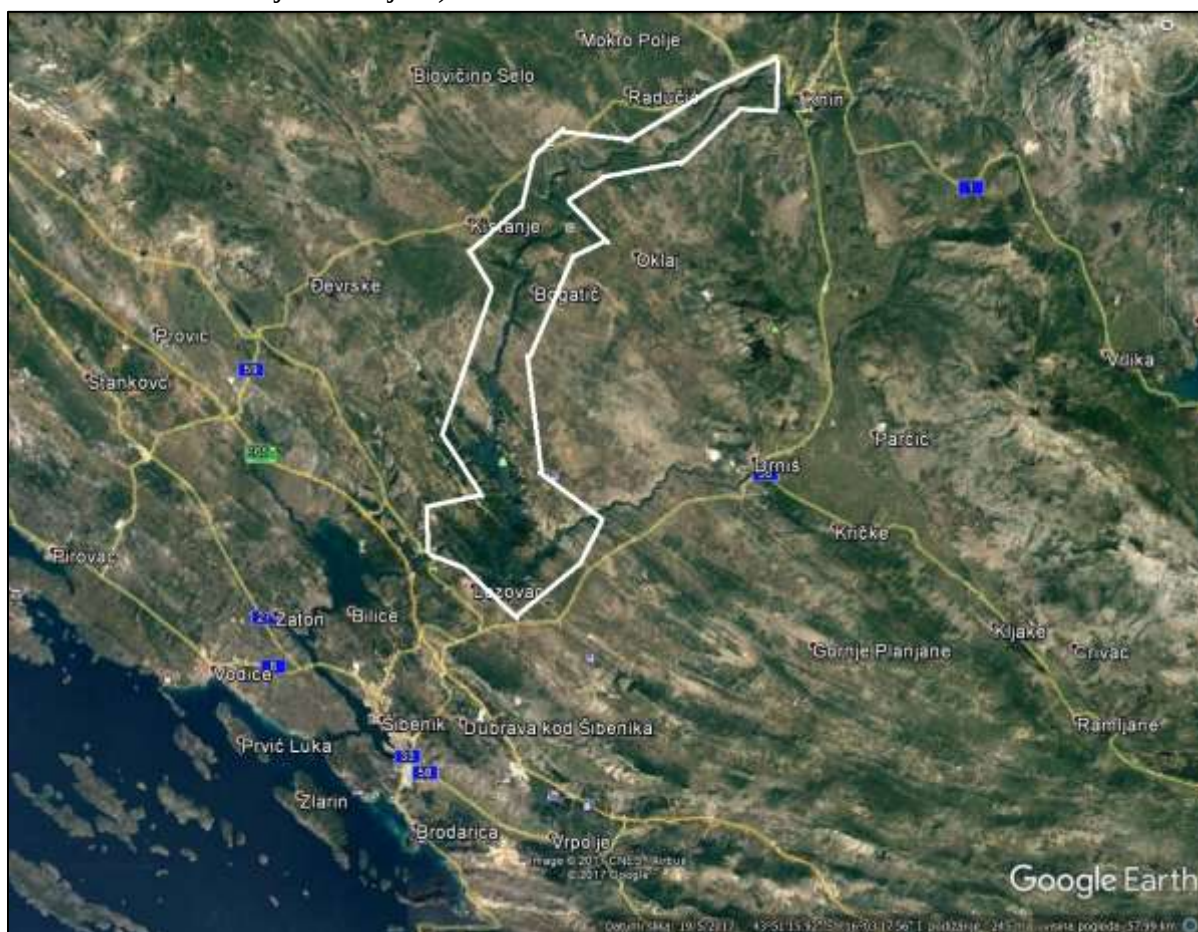
⁴ Zakon o zaštiti prirode (http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1658.html).

⁵ Maršanić R., Parkiranje u turističkim destinacijama, IQ PLUS d.o.o. Kastav, 2008., str. 30.

⁶ Internet stranice Nacionalnog parka "Krka" (<http://www.npkrka.hr/stranice/nacionalni-park-krka/2.html>).

Šibenik), D59 (Knin-Bribirske Mostine-Kapela)⁷, željezničkom prugom Zagreb-Knin-Šibenik/Zadar do željezničkih kolodvora u navedenim gradovima te nastavno cestovnim prometnicama (najbrže državnim cestama) do ulaza u park, zrakoplovima do Zračnih luka Split i Zadar te nastavno cestovnim prometnicama (najbrže državnim cestama) do ulaza u park, vodenim putem preko kanala Sv. Ante (pomorski ulaz u Grad Šibenik), ušća rijeke Krke, Prokljanskog jezera do marine u Skradinu i onda nastavno plovilima Nacionalnog parka "Krka" do Skradinskog buka, ili od mjesta Skradin unutarnjim prometnicama Nacionalnog parka do Skradinskog buka.

Slika 1. Položaj Nacionalnog parka "Krka" u Šibensko-kninskoj županiji (granice parka označene debelom bijelom bojom).

Izvor: Software Google Earth (granice parka označili autori rada).

Ulazi u Nacionalni park "Krka" nalaze se u Skradinu, Lozovcu, na Roškom slapu, Kistanjama i Puljanima (Burnum), od čega najviše posjetitelja dolazi na ulaze Skradin i Lozovac (tablica 1). Od prijevoznih sredstava najveći broj posjetitelja dolazi osobnim automobilima, lokalnim autobusima iz obližnjih mjesta i gradova, turističkim autobusima kao tura koje organiziraju turističke agencije koristeći unutarnje prometnice Nacionalnog parka na relacijama Lozovac–Skradinski buk, Skradin-Visovac-Roški slap-Manastir "Krka"-Rimski logor "Burnum"), te plovilima različitih veličina do ulaza Skradin, te malim plovilima Nacionalnog parka i koncesionara na relaciji Skradinski buk-Visovac⁸.

⁷ Popis državnih cesta u Republici Hrvatskoj (<http://www.hrvatske-cestes.hr/default.aspx?id=44>).

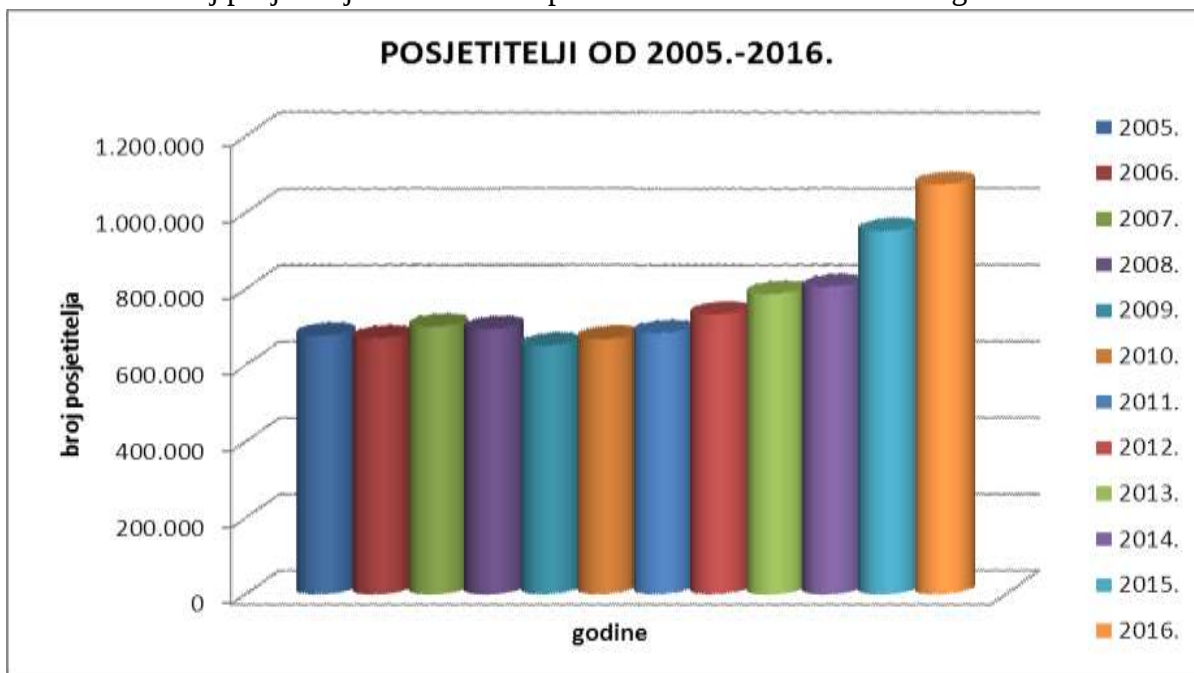
⁸ Interna dokumentacija Javne ustanove Nacionalni park "Krka".

Tablica 1. Broj posjetitelja nacionalnog parka Krka koji dolaze na ulaz Skradin i Lozovac.

	2015.			2016.		
MJESEC	Lozovac	Skradin	ukupno	Lozovac	Skradin	ukupno
SIJEČANJ	1.034	85	1.119	1.031	42	1.073
VELJAČA	887	44	931	1.235	39	1.274
OŽUJAK	4.228	1.083	5.311	6.449	1.701	8.150
TRAVANJ	19.169	8.039	27.208	17.824	8.627	26.451
SVIBANJ	51.525	24.971	76.496	56.187	28.176	84.363
LIPANJ	66.751	45.304	112.055	75.180	50.608	125.788
SRPANJ	120.337	105.408	225.745	137.724	113.080	250.804
KOLOVOZ	152.879	132.980	285.859	176.901	142.220	319.121
RUJAN	83.480	57.631	141.111	97.095	61.389	158.484
LISTOPAD	30.191	11.169	41.360	35.944	17.216	53.160
STUDENI	4.258	634	4.892	4.916	921	5.837
PROSINAC	2.110	93	2.203	1.959	88	2.047
UKUPNO	536.849	387.441	924.290	612.445	424.107	1.036.552
%	58,08	41,92		59,08	40,92	

Izvor: Interna dokumentacija Javne ustanove Nacionalni park "Krka".

Grafikon 1. Broj posjetitelja u Nacionalni park "Krka" od 2005. do 2016. godine.

Izvor: Interna dokumentacija Javne ustanove Nacionalni park "Krka".

Posjećivanje Nacionalnog parka "Krka" usredotočeno je na Skradinski buk, Visovac, Roški slap i manjim djelom manastir "Krka". Za Skradinski buk postoje dva ulaza, kolni (glavni) ulaz Lozovac i vodeni ulaz Skradin. Posjetitelji se s ulaza Lozovac autobusima organizirano prevoze do Skradinskog buka, a iz Skradina plovilima Nacionalnog parka. Ulaz Lozovac glavni je kolni ulaz u Nacionalni park "Krka", predviđen je za posjetitelje koji dolaze osobnim vozilima ili izletničkim autobusima a prilaz je omogućen cestama Šibenik-Tromilja-Lozovac ili Knin-

Drniš-Lozovac. Svojim vozilima posjetitelji mogu doći samo do ulazne rampe i parkirališta a dalje do Skradinskog buka prevoze se autobusima koncesionara. Do ulaza Lozovac vodi županijska cesta Šibenik – Lozovac po kojoj se svakodnevno odvija promet lokalnih gradskih autobusa, osobnih automobila stanovnika Lozovca, brojnih automobila individualnih posjetitelja Nacionalnog parka "Krka" kao i agencijskih autobusa koji dovoze mnogobrojne grupe u posjet Nacionalnom parku. Iz tog razloga cesta je bila dosta uništena i zapuštena te je zahtijevala potpunu obnovu kolničke konstrukcije, horizontalne i vertikalne prometne signalizacije kao i proširenje, izgradnju pločnika (nogostupa) za brojne pješake i bicikliste. Cesta nije bila predviđena za toliki promet, u neposrednoj blizini nalazi i naselje, ugostiteljski sadržaji, hotel, sve to navedeno uzrokovalo je velike gužve i kolone automobila i autobusa u sezoni zbog nemogućnosti jednostavnog mimoilaženja i normalnog odvijanja prometa. Na ulazu Lozovac nalazi se recepcija, okretište za autobuse i parkiralište za autobuse i osobne automobile s nedostacima: zbog neodgovarajućeg postojećeg stanja koncepcije ulaza potrebno je izraditi novu za prihvatište i prijevoz posjetitelja, naplatu ulaza, parkinga, protoka turističkih autobusa, korištenja pješačke staze. Postojeće stanje na lokaciji Lozovac ne ispunjava standarde u prihvat i prijevozu posjetitelja, načinu pružanja informacija, kontroli ulaza, načinu naplate usluga, sigurnost posjetitelja u prometu je upitna. Cesta Lozovac-Skradinski buk zbog sigurnosti u prometovanju, mimoilaženju autobusa, kvaliteti prijevoza, je zahtijevala hitnu rekonstrukciju postojeće prometnice. S ulaza Lozovac asfaltiranom prometnicom širine oko 5 m se spušta do malog parkirališta s okretištem uz lokalitet Skradinski buk. Prometnica je duljine 3,05 km i ima ukupno tri serpentine. S aspekta sigurnosti i protočnosti prometa ova mjesta predstavljaju kritične točke u procesu prevoženja putnika konvencionalnim autobusima zbog otežanog mimoilaženja kako autobusa međusobno tako i autobusa s ostalim prometnim sredstvima. Do otežanog prometovanja dolazi zbog uske ceste koja na nekim mjestima nema zaštitnu ogradu, a na nekoliko mjesta cesta je djelomično uništena. Također problem predstavlja i nedostatak parkirališnih mjesta na Skradinskom buku kao i jako mali prostor za okretanje autobusa.

Ulaz Skradin je vodeni ulaz (organiziran prijevoz brodovima Nacionalnog parka iz Grada Skradina do Skradinskog buka). Brodovi polaze svaki puni sat dok se na pola sata vraćaju, u udarno vrijeme sezone (mjeseci srpanj i kolovoz) prijevoz je organiziran i češće (spomenuta organizacija se odnosi na sve posjetitelje jednako). Grad Skradin kao ishodište posjeta u koji dolaze i pristaju plovila iz donjeg toka Krke, osobni automobili i autobusi ima svojih prostornih ograničenja glede pristajanja broja plovila za ukrcaj/iskrcaj posjetitelja, te parkiranja vozila. Javna ustanova Nacionalni park "Krka" u vlasništvu ima 10 plovila za namjenu prijevoza posjetitelja unutar područja Nacionalnog parka "Krka". Plovila su na stalnom vezu na sljedećim lokacijama: Skradin (vodeni ulaz) – plove od Skradina do Skradinskog buka (pripadaju pomorskoj plovidbi), Skradinski buk (plove od Skradinskog buka do otoka Visovca i Roškog slapa – pripadaju unutarnjoj plovidbi), Roški slap (iznad Ogrlica – plove od Roškog slapa do kraja plovnog puta ispod utvrda "Nečven", "Trošenj" i manastira "Krka" – pripadaju unutarnjoj plovidbi). Na području Nacionalnog parka "Krka" predviđen je grupni prijevoz posjetitelja izletničkim brodovima na relacijama Skradinski buk – Visovac, Skradinski buk - Visovac - Roški slap, Roški slap - manastir "Krka", Remetić - Visovac – Stinice, Roški slap – Visovac - Stinice (ili Stinice – Visovac – Roški slap). Na Roškom slapu postoje dva kolna ulaza smještena na lijevoj i desnoj obali rijeke Krke, a može se doći i plovilima u organizaciji Nacionalnog parka. Na otok Visovac dolazi se plovilima u organizaciji Nacionalnog parka sa Skradinskog buka ili s lokaliteta Remetić i Stinice na Visovačkom jezeru. Do manastira "Krka" može se doći plovilom u organizaciji Nacionalnog parka. U 2009.g. otvoren je novi kolni ulaz na lokalitetu "Gornja brina" i "Burnum" kojim je posjetiteljima omogućen obilazak i razgledavanje rimskog amfiteatra i vojnog logora u pratnji arheologa. Ostali dijelovi Nacionalnog parka nisu dovoljno

poznati ili nisu pristupačni (Manojlovački slap, Brljansko jezero i niz pojedinačnih turističkih atrakcija) i na njima nema organiziranog prihvata posjetitelja, što dijelom osiromašuje optimalni turistički proizvod.

U cilju i svrhu rješavanja problema na glavnim ulazima uprava Nacionalnog parka "Krka" poduzela je investicije u rekonstrukciju i uređenje prometnica koje vode do glavnih znamenitosti parka. Obavljena je potpuna rekonstrukcija ceste (donji i gornji ustroj, postavljena nova horizontalna i vertikalna signalizacija, postavljena nova odvodnja, zaštitne ograde) i proširenje kolničkog traka od ulaza Lozovac do Skradinskog buka u dužini od cca 4 km. (slike 2 i 3).

Slike 2 i 3. Rekonstruirana cesta od ulaza Lozovac do Skradinskog buka.

Izvor: Građevinska knjiga izvođača radova, tvrtka Bemix d.o.o. Grebaštica, Travanj 2017.

Obavljena je potpuna rekonstrukcija bivše županijske ceste ŽC-6090, dionica D-56 Tromilja – Lozovac u dužini od cca 1 km (u suradnji s Gradom Šibenikom) (donji i gornji ustroj, postavljena nova horizontalna i vertikalna signalizacija, postavljena nova odvodnja, zaštitne ograde), proširenje kolničkog traka. U novi projekt ceste je uključena i rasvjeta, biciklistička i pješačka staza, drvodred i optički kablovi što do sad nije bilo u sklopu stare prometnice.

U Gradu Skradinu gdje pristaju plovila Nacionalnog parka koji vrše prijevoz posjetitelja na relaciji Skradin–Skradinski buk trenutačno se koristi jedan ponton u vlasništvu Grada Skradina, korištenje samo jednog pontona uvelike otežava nesmetan protok gostiju i povećava dužinu čekanja u redu (slika 4). Ovaj problem će se riješiti do udarnih mjeseci sljedeće turističke sezone izgradnjom i postavljanjem 4 nova pontona za privezivanje brodova.

Slika 4. Pontoni za privez brodova Nacionalnog parka "Krka" u Gradu Skradinu.

Izvor: <http://www.marinetek.hr/portfolio-item/aci-maina-skradin/>

Na ulazu Lozovac, uprava Nacionalnog parka "Krka" planira izgraditi centar za upravljanje posjetiteljima te rekonstrukciju postojećih prometnica, parkirališta i pješačkih površina ispred ulaza Lozovac. U sklopu rekonstrukcije prometne infrastrukture sa zapadne strane prostora i postojeće prometnice izgradit će se cestovni odvojak i realizirati uređenje okretišta za autobuse Nacionalnog parka koji prevoze posjetitelje prema Skradinskom Buku. Uređenje okretišta uključuje izgradnju ceste, hortikulturno uređenje površina i izgradnju autobusnog terminala s 10 perona za autobuse Nacionalnog parka. Izgradit će se i opremiti prilazna ceste do centra za posjetitelje i prostor za organizirani parking agencijskih autobusa sa 7 perona i 34 autobusna parkirna mjesta (slika 5).

Slika 5. Budući izgled parkirališnog prostora kod ulaza Lozovac.

Izvor: Idejni projekt, tvrtka Atmosfera d.o.o.

4. Zaključak

Bavljenje turizmom u zaštićenim područjima nije isto kao bavljenje turizmom na svim ostalim područjima, jer je prvenstvena zadaća Javne ustanove Nacionalni park "Krka" očuvanje i zaštita okoliša. Iz tog razloga svaka rekonstrukcija postojeće prometne infrastrukture kao i izgradnja nove, zahtjeva ispunjavanje mnogih uvjeta zaštite prirode i prilagođavanja postojećem stanju. Iz navedenih razloga je jako teško pratiti trendove rasta posjetitelja s novom infrastrukturom ali se pokušava maksimalno iskoristiti postojeći sadržaji te ulaganjima dovesti do optimalne iskoristivosti svih prometnica unutar kao i na granicama Nacionalnog parka.

LITERATURA:

1. Baričević H., Promet u turizmu, Visoka škola za turizam Šibenik, Šibenik, 2003.
2. Maršanić R., Parkiranje u turističkim destinacijama, IQ PLUS d.o.o. Kastav, 2008.
3. Mrnjavac E., Promet u turizmu, Fakultet za turistički i hotelski menadžment Sveučilišta u Rijeci, Opatija, 2006.
4. Zakon o zaštiti prirode (http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_06_70_1370.html) (Internetska stranica)
5. Nacionalni park Krka (<http://www.npkrka.hr/stranice/nacionalni-park-krka/2.html>) (Internet stranica)
6. Hrvatske ceste (<http://www.hrvatske-ceste.hr/default.aspx?id=44>) (Internetska stranica)
7. Interna dokumentacija Javne ustanove Nacionalni park Krka.

Traffic connection of the National park "Krka"

Traffic represents a significant economic activity that enables the movement of people, goods and services from the source to the destination, using the different means of transport which are moving in a different transport infrastructure. Transport and tourism are closely linked because without good-quality transport links there is no quality tourism of any territory. The National park "Krka" is one of the most famous tourist sights of the Republic of Croatia and the Šibenik-Knin County, which records each year, an increasing number of foreign and domestic tourists' arrivals. Tourists in the National park "Krka" are coming using the means of transport of different branches in traffic and road and water transport can be distinguished. The National park, in cooperation with the local community continuously invests in transportation to the park and in the transport infrastructure in the park itself in order to allow tourists a pleasant arrival and stay in the National park.

Keywords: *tourism, traffic, National park "Krka"*